

Hicaz Peşrev

Ney

Nayi İbrahim Feyzi Dede

Usûlü : Devr-i Kebir [28 / 4]

1 . H a n e / (Hane-i Evvel) / (Serhane)

4

7

10

13

16

19

22

25

28

32

35

38

41

2 . H a n e / (Hane-i Sani)

44

47

3. *Hane* / (Hane-i Salis)

28

32

35

38

41

44

47

4. *Hane* / (Hane-i Rabi)

28

32

36

40

44

47

5. *Karar* / (Zeyl Hane)

28

SON / (Temmet)

Nayi

İbrahim Feyzi Dede

(Doğaner)

[1876 - 1948]

Kale Muhafız'ı Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu olan İbrahim Feyzi Doğaner, 1876 yılında Afyonkarahisar'da doğmuştur. Babası Hacı Mehmet Efendi, Sultan Abdulmecid'in sarayında hanendelik yapmış, yedi yaşında iken K. Kerim'i hıfzetmiş önemli bir şahsiyettir. Feyzi Dede, 1886 yılında Afyonkarahisar Gedik Ahmet Paşa İbtidaisinde öğrenimine başlamış ve okulu başarıyla bitirmiştir. Daha sonra, 4. Sınıfa kadar rüştiyede okumuştur. 1896 yılında ailesi tarafından medreseye verilmiş burada üst seviyede Arapça eğitimi almıştır. Tahsil ettiği dini ilimlerini daha da olgunlaştırmak için 1898'de Afyonkarahisar Mevlevihânesine intisab etmiştir.

Parlak zekası ve güzel sesiyle kısa zamanda hocalarının dikkatini çekmiş, ney üflemeyi öğrenmiş ve kısa bir süre sonra Mevlevihanedeki ayin-i şeriflerde neyzen olarak görev almaya başlamıştır.

Dönemin Afyonkarahisar Mevlevihânesi postnişini Şeyh Ali Celâleddin Çelebi'nin teşvikleri ve himayeleriyle önce, Bursa Mevlevihanesi Neyzenbaşısı olan Mustafa Dede'ye gönderilmiş, Bursa'da bir süre kaldıktan sonra Afyonkarahisar'a Neyzenbaşısı olarak dönmüştür. Ardından Afyonkarahisar Mevlevihanesinde Çile çıkarıp, Dede ünvanını almıştır.

Ney eğitimindeki arayışları devam ettiği için, İstanbul'a giderek Neyzen Aziz Dede'den ney meşkine devam etmiş, tavrını geliştirmiş, iki yıl kadar da Bahariye Mevlevihanesi Şeyhi Neyzen Hüseyin Fahreddin Dede'de ney eğitimine devam etmiştir. Bundan sonra tekrar Afyonkarahisar'a dönen Feyzi Dede, 1902 yılında Konya Medresesine gönderilerek, "Mevlevi Musıkisi Mürşid-i Âlîsi" ünvanıyla icazetname almıştır. Tekrar Afyonkarahisar'a dönen Feyzi Dede, Sahipata Mekteb-i İbtidaisinde Musikî Muallimi olarak göreve başlamıştır.

Hamparsum Notası ve Batı Müziği tekniğini de bilen Feyzi Dede'nin pek çok beste, kâr ve semâi bestelediği söylenilmektedir. Elimizde Feyzi Dede'nin; sadece "Hicaz Peşrevi" nüshası bulunmaktadır. Besteleri arasında bazı okul şarkıları da nota defterlerinde görülmektedir.

Söz konusu eserleriyle birlikte çok sevdiği Şah ve Mansur Neyleri, vasiyeti üzerine çocukları tarafından Konya Mevlevi Dergâhına hediye edilmiştir. Feyzi Dede 18 Kasım 1948 Hakk'ın Rahmetine kavuşmuştur.

KAYNAK : Lokman Derya Solmaz

Devr-i Kebir Usûlü

"Büyük devir/usul" anlamına gelen bu tabir 28 zamanlı bir büyük usulün adıdır. Bir yürük semâi, iki sofyan ve yine bir yürük semâi, iki sofyanın bir araya gelmesinden meydana gelmiş olup (6+4+4+6+4+4=28) 28/8'lik birinci ve 28/4'lük ikinci mertebeleri kullanılmıştır. Bunlardan yaygın şekilde kullanılan ikinci mertebeye karşılık bilhassa Mevlevî âyinlerinin üçüncü selâmlarının ölçüldüğü birinci mertebeye bunun dışında çok az rastlanır.

XV. yüzyıldan bu yana pek çok eserin ölçüldüğü devr-i kebir usulünün ikinci mertebesi, zaman içinde ilk şeklindeki bazı vuruşlarının velvelelendirilmesi (küçük vuruş parçalarına ayrılması) suretiyle velvelelendirilmiş şekli icra edilmektedir. Bu değişiklik sebebiyle usulün yapısı 6+4+4+6+4+4 yerine 6+4+6+4+4+4 tarzına dönüşmüş kabul edilebilir. Usul mertebelerinin şematik olarak gösterildiği aşağıdaki şekilde usulün eski yapısı çizimin altında belirtilmiştir.

Âhenkli ritmik bir yapıya sahip olan bu usul, özellikle peşrevler başta olmak üzere kâr, beste, Mevlevî âyinlerinin üçüncü selâmları, tevşih ve bazı ilâhilerde kullanılmıştır. Ancak usulün bestelerde kullanılışı ayrı özellik gösterir. Devr-i kebir usulüyle daha çok "ikinci beste"ler ölçülmüştür. Bunlarda bir mısra iki usulden meydana gelir; mısraı takip eden terennüm kısmı da bir veya iki usulden teşekkül eder. İki usulden oluşan terennümlerin birinci usulünde ikâi (ritmik/usulî) terennüm, ikincisinde mısraın sonundan alınmış bir bölüm yer alır. Terennümün bir usul tuttuğu bestelerde ise sadece lafzî terennüm bulunur. Buna göre devr-i kebir usulüyle ölçülmüş bestelerde her hâne bir usullü terennümde üç usul, iki usullü terennümde de dört usulden meydana gelir.

Muzaaf Devr-i Kebir. Eski nazariyat kitaplarında devr-i kebir usulü 14 zamanlı olarak gösterilmiş ve 14/2 ile 14/4'lük iki mertebesinin olduğu belirtilmiştir. Bunlardan 14/2'lik mertebenin günümüzdeki 28/4'lüğe, 14/4'lük mertebenin de 28/8'lik mertebeye karşılık olduğu görülmektedir.

Devr-i Kebir D a r b Usûlü

- 1 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 2 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 3 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 4 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 5 . Darb : (Tek) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 6 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 7 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 8 . Darb : (Düm) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 9 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 10 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 11 . Darb : (Te-Ek) / [2 Zamanlı ve Zayıf]
- 12 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 13 . Darb : (Dü-Üm) / [2 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 14 . Darb : (Ta-Aa) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 15 . Darb : (He-Ek) / [2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 16 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 17 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]
- 18 . Darb : (Te) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 19 . Darb : (Ke) / [1 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak :

1) ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hürşit UNGAY

2) ' Türk Müsiki Nazariyatı ve Usulleri-Kudüm Velveleleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN [1941- 2010]